

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Janusz Kaspryszyn
Sędziowie:	SSA Agnieszka Piotrowska (spr.) SSA Dariusz Kłodnicki
Protokolant:	Małgorzata Kurek

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K. (1), M. K. (1), M. K. (3) i M. K. (2)**

przeciwko **Towarzystwu (...) S.A.**
w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 24 lutego 2012 r. sygn. akt I C 2152/10

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I o tyle tylko, że datę początkową biegu odsetek ustawowych od kwoty 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych stanowiącej element składowy kwoty 64 348,97 złotych ustala na dzień 26 listopada 2010 r., zamiast na dzień 27 października 2010 r. nie zmieniając pozostałej treści tego punktu;**
- 2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II o tyle tylko, że datę początkową biegu odsetek ustawowych od kwoty 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych ustala na dzień 26 listopada 2010 r., zamiast na dzień 27 października 2010 r. nie zmieniając pozostałej treści tego punktu;**
- 3. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie IV o tyle tylko, że datę początkową biegu odsetek ustawowych od kwoty 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych ustala na dzień 26 listopada 2010 r., zamiast na dzień 27 października 2010 r. nie zmieniając pozostałej treści tego punktu;**
- 4. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie VI o tyle tylko, że datę początkową biegu odsetek ustawowych od kwoty 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych ustala na dzień 26 listopada 2010 r., zamiast na dzień**

27 października 2010 r. nie zmieniając pozostałej treści tego punktu;

5. w pozostałej części apelację oddala;

6. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 5 400 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej, Towarzystwa (...) SA w W. na rzecz powodów:

- w punkcie I na rzecz powoda M. K. (2) kwotę 164.348,97 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.05.2009 r. co do kwoty 100.000 zł, zaś co do kwoty 64.348,97 zł od dnia 27.10.2010 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie II na rzecz powódki, A. K. (1) kwotę 150.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.05.2009 r. co do kwoty 100.000 zł, zaś co do kwoty 50.000 zł od dnia 27.10.2010 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie III na rzecz powódki rentę odszkodowawczą w kwocie po 200 zł miesięcznie, poczynając od dnia 27.10.2010 r., płatną do 30-go każdego następującego po sobie miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat – płatną do czasu uzyskania przez powódkę zdolności do pracy zarobkowej,

- w punkcie IV na rzecz powoda M. K. (3) kwotę 150.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.05.2009 r., co do kwoty 100.000 zł, zaś co do kwoty 50.000 zł od dnia 27.10.2010 r. do dnia zapłaty.

- w punkcie V na rzecz powoda M. K. (3) rentę odszkodowawczą w kwocie po 200 zł miesięcznie, poczynając od dnia 27.10.2010 r., płatną do 30-go każdego następującego po sobie miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat – płatną do czasu uzyskania przez powoda zdolności do pracy zarobkowej,

- w punkcie VI na rzecz powoda M. K. (1) kwotę 150.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.05.2009 r., co do kwoty 100.000 zł, zaś co do kwoty 50.000 zł od dnia 27.10.2010 r. do dnia zapłaty, płatną do rąk przedstawiciela ustawowego M. K. (1),

- w punkcie VII na rzecz M. K. (1) rentę odszkodowawczą w kwocie po 200 zł miesięcznie, poczynając od dnia 27.10.2010 r., płatną do 30-go każdego następującego po sobie miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat – płatną do czasu uzyskania przez powoda zdolności do pracy.

W punkcie VIII wyroku Sąd oddalił dalej idące powództwo, w punkcie IX zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 7.251 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, zaś w punkcie X nakazał stronie pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 31.078 zł tytułem kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni, oraz kwotę 757 zł tytułem wydatków.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następujących ustaleń faktycznych.

Powód M. K. (2) był mężem, zaś pozostali powodowie dziećmi A. K. (2), potrąconej śmiertelnie na pasach przez kierowcę pojazdu, posiadającego umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartą ze stroną pozwaną.

W dniu 12.11.2008 r. w Ś., około godziny 15.00, na oznakowane przejście dla pieszych z sygnalizacją świetlną na skrzyżowaniu ulic (...), w chwili gdy pojawił się sygnał zielony dla pieszych, weszła A. K. (2). W odległości około dwóch i pół metra od prawej krawędzi jezdni, na wyznaczonym przejściu dla pieszych, doszło do jej potrącenia przez autobus prowadzony przez K. C., który wjechał na przejście dla pieszych, gdy na sygnalizatorze miał światło czerwone dla swojego kierunku ruchu. A. K. (2) została uderzona lewą częścią przodu autobusu, w odległości około 0,5

metra od lewego boku pojazdu. Na skutek odniesionych obrażeń zmarła następnego dnia w szpitalu nie odzyskując przytomności.

Sąd Rejonowy w Ś. prawomocnym wyrokiem z dnia 19.04.2011 r., wydanym w sprawie II K 175/09 uznał K. C. za winnego tego, iż umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym poprzez wjechanie autobusem marki (...) na przejście dla pieszych na czerwonym świetle, w wyniku czego doszło do potrącenia prawidłowo przechodzącej pieszej A. K. (2) i spowodowania u niej obrażeń w postaci urazu mózgu, obrzęku mózgu, złamania kości ciemieniowej i skroniowej po stronie lewej oraz urazu klatki piersiowej ze złamaniem obojczyka lewego, odmy opłucnowej lewostronnej – następstwem tych urazów była śmierć A. K. (2). Za ten czyn Sąd Rejonowy w Ś. wymierzył K. C. karę dwóch lat pozbawienia wolności.

W chwili śmierci A. K. (2) liczyła 39 lat, pracowała w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Miejskiego Ośrodka Zdrowia w Ś. na stanowisku referenta do spraw rozliczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia, jej średni miesięczny dochód za sierpień, wrzesień, październik 2008 r. wyniósł 1.735,28 zł netto.

M. K. (2) pracował na podstawie umowy o pracę w (...) W . B., J. K. sp. j. w Ś. na stanowisku ślusarza, a jego wynagrodzenie za marzec, kwiecień i maj 2009 r. wyniosło za każdy miesiąc netto 3.496,15 zł, natomiast za lipiec, sierpień i wrzesień 2010 r. miesięczne wynagrodzenie powoda M. K. (2) wyniosło brutto 5.159,70 zł. Powód M. K. (2) świadczył pracę dwanaście godzin dziennie od poniedziałku do piątku, a w soboty około ośmiu - dziesięciu godzin. Małżeństwo było zgodne , wspólnie mieszkało i wychowywało troje nastoletnich uczących się dzieci.

Sytuacja finansowa rodziny przed śmiercią A. K. (2) była dobra, nie było problemów finansowych, powód ze zmarłą żoną kupili samochód, mieli wspólne oszczędności pieniężne w kwocie około kilkunastu tysięcy złotych.

A. K. (2) pracowała zawodowo, prowadziła gospodarstwo domowe, zarządzała budżetem domowym, wychowywała dzieci, opiekowała się członkami rodziny, łagodziła konflikty domowe między dorastającymi dziećmi. Członkowie rodziny kochali się, żywili do siebie zaufanie, mąż i dzieci byli bardzo związani z żoną i matką.

Nagła i niespodziewana śmierć A. K. (2) w wypadku drogowym stanowiła dla jej męża i dzieci cios, z którego nadal nie mogą się otrząsnąć mimo upływu czasu.

Powodowie M., A., M. i małoletni M. K. (1) byli we wrześniu 2010 r. diagnozowani indywidualnie i całą rodziną w (...)w Ś.. Psychoterapeuta stwierdził, iż cała rodzina jest w kryzysie, jej członkowie znajdują się w stanie żałoby powikłanej, co może prowadzić do depresji endogennej, u powoda M. K. (2) rozpoznano zaburzenia emocjonalne i ucieczkę w pracę, u A. K. (1) zaburzenia emocjonalno - poznawcze i stany lękowe, u M. K. (3) zaburzenia emocjonalno - motywacyjne i stany depresyjne, u małoletniego M. K. (1) zaburzenia emocjonalne.

Psychoterapeuta stwierdził, iż powodowie powinni regularnie korzystać z pomocy terapeutycznej, ponieważ proces żałoby nie został u nich zakończony, przez co zaburzone pozostaje wiele sfer życiowych i osobistych, zarówno psychicznych, jak i fizycznych, co skutkuje negatywnie na dalsze życie poszczególnych członków rodziny, oraz na dalsze pełnienie zadań i funkcji, które rodzina powinna spełniać i realizować.

Dotkliwe skutki psychiczne wynikające ze śmierci A. K. (2) dla samopoczucia i perspektyw życiowych powodów ustalił ponadto Sąd I instancji na podstawie opinii biegłej sądowej z zakresu psychologii W . H..

Sąd I instancji ustalił dalej, że M. K. (2) poniósł w związku ze śmiercią żony następujące wydatki:

- 5.586,47 zł na rzecz Zakładu Usług (...) w Ś. z tytułu usługi pogrzebowej dla zmarłej żony A. K. (2),
- 642 zł na rzecz administratora Cmentarzy (...) Z.U.P. (...) B. K.,
- 650 zł tytułem ofiary na potrzeby Parafii Rzymsko - Katolickiej pod wezwaniem (...) w Ś., gdzie odprawiono ceremonię pogrzebową.

Koszt nagrobka wyniósł 7.310 zł, zaś opłata za jego postawienie 160,50 zł.

Sąd Okręgowy ustalił następnie szczegółowo aktualną sytuację męża i dzieci zmarłej A. K. (2).

Syn (...) w czerwcu 2009 r. był uczniem klasy drugiej Liceum Ogólnokształcącego w Ś., obecnie jest studentem pierwszego roku studiów prowadzonych w trybie stacjonarnym na kierunku Architektura Krajobrazu w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w W.. Córka A. K. (1) była w czerwcu 2009 r. uczennicą klasy pierwszej Liceum w Ś., obecnie jest studentką pierwszego roku studiów na (...) na kierunku biotechnologia i są to studia stacjonarne, planowany termin ich ukończenia upływa 31.03.2015 r. Ponosi koszty związane ze studiami: najem pokoju - 600 zł miesięcznie, wyżywienie przeznacza 400 zł miesięcznie, bilet miesięczny - 40 zł. Ponadto na dojazdy do domu powódka przeznacza 70-80 zł; na książki 300-400 zł, a nadto powódka musiała zakupić akcesoria niezbędne jej do praktyk na studiach: fartuch, okulary.

Syn M. K. (1) w czerwcu 2009 r. był uczniem gimnazjum w Publicznym Zespole Szkół (...) w Ś., a obecnie jest I uczniem klasy pierwszej Liceum Ogólnokształcącego w Ś. i planowane zakończenie nauki nastąpi w 2014 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W., Inspektorat w Ś. przyznał od dnia 13.11.2008 r. na rzecz powodów: M., A. i małoletniego M. K. (1) rentę rodzinną w wysokości 235,43 zł na rzecz każdego z nich, do czasu zakończenia przez dzieci zmarłej nauki. .

Powodowie zamieszkują we własnościowym lokalu spółdzielczym o powierzchni użytkowej 83,80 m² przy ulicy (...) w Ś.. Powód M. K. (2) opłaca czynsz za mieszkanie w wysokości 518,53 zł, uiszcza opłatę za energię elektryczną co dwa miesiące w wysokości 209,17 zł, miesięczna opłata za wodę to 180 zł, za gaz 36,33 zł, za korzystanie z telewizji cyfrowej opłata to 37,90 zł, opłaty za telefony komórkowe to około 90 zł.

Powód M. K. (2) ponosi ponadto inne wydatki związane między innymi z wyżywieniem swoim i dzieci, tj. powodów w niniejszej sprawie, w łącznej kwocie około 1.200 zł, oprócz tego dochodzi koszt tankowania samochodu na kwotę około 1.900 zł, oraz zakup niezbędnego dla wszystkich ubrania. Powód M. K. (2) w dniu 23 listopada 2010 roku zaciągnął u swego pracodawcy pożyczkę w kwocie 4.000 zł, którą spłaca w dwudziestu ratach po 200 zł miesięcznie. W dniu 11.09.2011 r. powód M. K. (2) zawarł umowę kredytu z (...) Bank S.A. na zakup sprzętu komputerowego na kwotę 2.607,90 zł. Ponadto powód M. K. (2) zaciągnął w banku (...) dług w kwocie 23.000 zł.

W dniu 9.02.2009 r. powodowie zgłosili stronie pozwanej szkodę osobową związaną ze śmiercią A. K. (2), domagając się wypłacenia zadośćuczynienia w kwocie 500.000 zł na rzecz każdego z poszkodowanych, łącznie 2.000.000 zł. Strona pozwana nie wypłaciła żądanych świadczeń.

Na tle powyższych ustaleń faktycznych Sąd I instancji, powołując się na treść art. 822 § 1 k.c., art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, uznał, że strona pozwana, na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej ze sprawcą wypadku, ponosi pełną odpowiedzialność za skutki zdarzenia spowodowanego przez K. C. w dniu 12.11.2008 r., w wyniku którego śmierć poniosła A. K. (2), albowiem piesza nie przyczyniła się w żadnej mierze do zaistnienia tego zdarzenia. Weszła na przejście dla pieszych przy zielonym sygnalizatorze, nie naruszyła więc żadnych reguł ostrożności, jakich winna dochować.

Na podstawie art. 446 § 1 k.c. Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda M. K. (2) udokumentowane przez niego koszty pochówku zmarłej żony w łącznej kwocie 14.348,97 zł.

Powołując się na treść art. 446 § 3 k.c. Sąd I instancji uznał, iż stopień pogorszenia się sytuacji życiowej powodów na skutek śmierci matki i żony uzasadnia przyznanie powodom odszkodowania w wysokości po 50.000 zł na rzecz każdego z ich z ustawowymi odsetkami od 27.10.2007 r., tj. od dnia doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej. Sąd miał na uwadze, iż A. K. (2) pracowała przed śmiercią zarobkowo, ponadto wykonywała prace domowe, a więc na

skutek jej śmierci także w tym zakresie pogorszyła się sytuacja powodów. Powodowie utracili ponadto szanse na pomoc i wsparcie matki i żony w przyszłości.

W oparciu o treść art. 446 § 2 k.c. Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz M. K. (3), A. K. (1) i małoletniego M. K. (1), rentę odszkodowawczą w kwocie po 200 zł miesięcznie na rzecz każdego z nich, poczynając od 27.10.2010 r. do czasu uzyskania przez powodów zdolności do pracy zarobkowej.

Biorąc pod uwagę treść art. 446 § 4 k.c. oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym treść opinii biegłej psycholog, Sąd Okręgowy uznał za zasadne żądanie zasądzenia, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez powodów na skutek śmierci A. K. (2), kwot po 100.000 zł na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami od dnia 14 maja 2009 roku.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona pozwana, skarżąc go w części, tj. w zakresie rozstrzygnięć zamieszczonych w pkt I, II, IV, VI, IX i X, tj. w stosunku do:

- M. K. (2) co do kwoty 50.000 zł zasądzonej tytułem zadośćuczynienia oraz co do kwoty 25.000 zł zasądzonej tytułem odszkodowania;

- M. K. (3) co do kwoty 70.000 zł zasądzonej tytułem zadośćuczynienia oraz co do kwoty 35.000 zł zasądzonej tytułem odszkodowania;

- A. K. (1) 70.000 zł co do kwoty 70.000 zł zasądzonej tytułem zadośćuczynienia oraz co do kwoty 35.000 zł zasądzonej tytułem odszkodowania;

- M. K. (1) co do kwoty 50.000 zł zasądzonej tytułem zadośćuczynienia oraz co do kwoty 25.000 zł zasądzonej tytułem odszkodowania;

W złożonej apelacji strona pozwana zarzuciła:

1. naruszenie art. 446 § 3 k.c., przez uznanie, że wskutek śmierci A. K. (2) doszło do pogorszenia sytuacji życiowej powodów, uzasadniającego przyznanie im sum zasądzonych zaskarżonym wyrokiem;

2. naruszenie art. 446 § 4 k.c., przez uznanie, iż w wyniku śmierci A. K. (2) powodowie doznali krzywdy uzasadniającej przyznanie im tytułem zadośćuczynienia sum zasądzonych zaskarżonym wyrokiem;

3. naruszenie art. 362 k.c., przez jego nie zastosowanie i w konsekwencji nie obniżenie kwoty zasądzonych świadczeń stosownie do stopnia przyczynienia do powstania szkody;

4. naruszenie art. 481 § 1 k.c., przez niezasadne uznanie, iż pozwany pozostawał w opóźnieniu w wypłacie odszkodowania od 14.05.2009 r. oraz zadośćuczynienia od dnia 27.10.2010 r.;

5. naruszenie art. 100 k.p.c., przez jego nie zastosowanie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i stosunkowe ich rozdzielenie, uwzględniające wynik sporu.

Formułując powyższe zarzuty, strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w zaskarżonej części i stosunkowe rozdzielenie między stronami kosztów procesu, oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzuty apelacji okazały się w większości pozbawione uzasadnionych podstaw. Na uwzględnienie zasługiwały tylko zastrzeżenia strony pozwanej co do określenia początkowej daty odsetek ustawowych od kwot 50.000 złotych

zasądzonych na rzecz powodów tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się ich sytuacji życiowej na podstawie art. 446 § 3 k.c., o czym w dalszej części uzasadnienia.

Ustalone przez Sąd I instancji okoliczności faktyczne stanowiące podstawę rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i uznaje za własne, zwracając uwagę, że nie były one także kwestionowane przez stronę skarżącą, która zarzuca w apelacji jedynie naruszenie prawa materialnego. Zarzuty te są jednak bezzasadne.

Brak było jakichkolwiek podstaw do przypisania A. K. (2) przyczynienia się do zaistnienia wypadku i w konsekwencji obniżenia na podstawie art. 362 kc przysługujących członkom jej rodziny na podstawie art. 446 kc świadczeń odszkodowawczych.

Strona pozwana uzasadniała swoje twierdzenie o przyczynieniu się pieszej do wypadku fragmentem opinii biegłego sądowego z zakresu wypadków przeprowadzonej w postępowaniu karnym, w której biegły ten podniósł, że piesza właściwie obserwując drogę przed wkroczeniem na jezdnię miała możliwość powstrzymania się od wkroczenia na jezdnię lub zatrzymania się, a tym samym miała możliwość uniknięcia wypadku.

Jednakże biegły ten wyraźnie stwierdził, że stan zagrożenia i sytuację wypadkową wytworzył kierujący autobusem, wjeżdżając na skrzyżowanie na sygnale czerwonym dla jego kierunku ruchu i nie ustępując pierwszeństwa pieszej, która weszła na przejście dla pieszych przy zapalonym zielonym świetle. Nie sposób więc przypisać A. K. (2) jakiegokolwiek przyczynienia się do wypadku, skoro jej zachowanie było obiektywnie prawidłowe i zgodne z przepisami prawa o ruchu drogowym (por. art. 3 ust 1 i art. 4 tej ustawy).

Pieszy przechodząc przez jezdnię na oznakowanym przejściu, gdy pali się sygnał zielony dla jego kierunku ruchu ma prawo oczekiwać, iż inni uczestnicy ruchu, a w szczególności kierujący pojazdami, będą przestrzegać przepisów, w tym nie będą przejeżdżać przez przejście dla pieszych przy czerwonym sygnale świetlnym dla ich kierunku ruchu. Zasada ograniczonego zaufania, wyrażona w art. 4 ustawy prawo o ruchu drogowym, nie nakłada na pieszego obowiązku zakładania, iż pojazdy zbliżające się do przejścia dla pieszych, w sytuacji gdy sygnalizator świetlny wskazuje światło czerwone dla ich kierunku ruchu, nie zatrzymają się przed tym przejściem.

Przyczynieniem się poszkodowanego do powstania szkody jest każde jego zachowanie, pozostające w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, za którą ponosi odpowiedzialność inna osoba, przy czym o przyczynieniu się poszkodowanego można mówić wyłącznie w przypadku, gdy jego określone zachowanie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, a nie w jakimkolwiek innym powiązaniu przyczynowym. Innymi słowy – zachowanie się poszkodowanego musi stanowić adekwatną współprzyczynę powstania szkody lub jej zwiększenia, czyli włączać się musi jako dodatkowa przyczyna szkody, a nadto, co istotne, zachowanie to musi być zawinione, tj. obiektywnie zarzucalne, wadliwe, z przyczyn leżących po stronie poszkodowanego. Stąd przyjmuje się, że zastosowanie art. 362 k.c. może nastąpić dopiero po ustaleniu istnienia związku przyczynowego. Jeżeli nie ma takiego przyczynienia się, to nie może być zmniejszony obowiązek naprawienia szkody (por. wyrok SN z dnia 23 lutego 1968 r., II CR 28/68, LEX nr 6291; wyrok SN z dnia 20 czerwca 1972 r., II PR 164/72, LEX nr 7098; uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 20 września 1975 r., III CZP 8/75, OSNC 1976, nr 7-8, poz. 151; wyrok SN z dnia 3 lipca 2008 r., IV CSK 127/08, M. Praw. 2009, nr 19, s. 1065; wyrok SN z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, Biul. SN 2009, nr 1, s. 12, M. Praw. 2009, nr 19, s. 1060; wyrok SN z dnia 8 lipca 2009 r., I PK 37/09, LEX nr 523542).

A. K. (2) nie można postawić zarzutu, że naruszyła ona reguły ostrożności, jakie przeciętny człowiek powinien przedsięwziąć, by uniknąć ujemnych następstw, przechodząc przez przejście dla pieszych, gdy sygnalizator świetlny wskazuje mu zielone światło. Ze wskazanych przyczyn Sąd Apelacyjny nie podzielił sformułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 362 k.c.

Nie są także trafne zarzuty pozwanej dotyczące naruszenia art. 446 § 3 i 4 k.c., albowiem wbrew stanowisku strony pozwanej przyznane powodom tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia kwoty są adekwatne do rozmiarów pogorszenia się sytuacji życiowej powodów oraz doznanej przez nich krzywdy.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia na kwoty po 100.000 złotych na rzecz każdego z powodów Sąd i instancji wziął pod uwagę wszystkie istotne okoliczności sprawy, zakres cierpień powodów i wpływ tragicznego zdarzenia, jakim była nagła i nieoczekiwana śmierć matki i żony na dalsze ich życie oraz dogłębnie je rozważył, co czyni zbędnym powtarzanie w tym miejscu argumentacji Sądu I instancji, która Sąd Apelacyjny w pełni podziela.

Wbrew zarzutom strony pozwanej, także odszkodowanie w kwocie po 50.000 zł, przyznane przez Sąd I instancji, na podstawie art. 446 § 3 k.c., na rzecz każdego z powodów odszkodowania znajdowało uzasadnienie w realiach rozpatrywanej sprawy.

Strona pozwana, kwestionując jego wysokość skupiała się przede wszystkim na tym, iż dochody zmarłej nie były na tyle wysokie, by można było uznać, że sytuacja materialna każdego z powodów uległa pogorszeniu o zasądzoną część. Zważyć jednak należy, iż to nie tylko wysokość dochodów uzyskiwanych przez poszkodowanego ma wpływ na wielkość odszkodowania, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c.

Wprawdzie od chwili wprowadzenia art. 446 § 4 k.c. i możliwości przyznawania przez Sądy zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, częściowo utraciły na aktualności orzeczenia wydawane na gruncie art. 446 § 3 k.c. (w stanie prawnym obowiązującym do dnia 03.08.2008 r., od którego to dnia weszła w życie regulacja z art. 446 § 4 k.c.). Niewątpliwie bowiem w poprzednim stanie prawnym przepis ten w praktyce często służył zasądzeniu odszkodowania uwzględniającego zarówno szkody majątkowe doznane przez najbliższych członków rodziny, jak i krzywdę, która ich dotknęła.

Obecnie art. 446 § 3 k.c. odnosić należy wyłącznie do uszczerbku majątkowego doznawanego przez najbliższych członków rodziny zmarłego. Uszczerbek ten jednak nie sprowadza się wyłącznie do utraty dochodów poszkodowanego, jakimi rodzina by dysponowała, gdyby nie doszło do jego śmierci. W powyższym zakresie stosownie wycenić również trzeba wszelkie inne prace wykonywane przez poszkodowanego na rzecz rodziny, które mają wymiar ekonomiczny, majątkowy.

A. K. (2) nie tylko pracowała zarobkowo, ale także zajmowała się prowadzeniem domu, robiła zakupy, prała, sprzątała, przygotowywała posiłki, organizowała święta i uroczystości rodzinne, opiekowała się nimi w czasie choroby, zarządzała finansami rodziny. Czynności te wykonywane przez bezpośrednio poszkodowaną niewątpliwie miały również swój wymiar materialny, ekonomiczny, i jako takie wpływały również na sytuację życiową i funkcjonowanie całej rodziny, a więc podlegają one stosownemu wycenieniu przy ustaleniu należnego powodom, na podstawie art. 446 § 3 k.c., odszkodowania. Nie da się przy tym, jak chce tego skarżąca, dokładnie wyliczyć wartości tych prac, wykonywanych przez A. K. (2) na rzecz każdego z powodów.

Wszelkie okoliczności związane z utratą bliskiej osoby (matki, żony), a mające wymiar materialny, czyli np. sprowadzające się do wartości prac, które bezpośrednio poszkodowana wykonywała, świadczyła, na rzecz rodziny, a których na skutek jej śmierci, rodzina została już na zawsze pozbawiona, podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu przez Sąd stosownego odszkodowania, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c.

Wartość powyższych prac, wykonywanych przez A. K. (2) na rzecz rodziny, mających wymiar ekonomiczny, nie miała wpływu, nie była brana przez Sąd Okręgowy pod uwagę przy ustaleniu wysokości świadczenia rentowego zasądzonego od pozwanej na rzecz powodów: A. K. (1), M. K. (3) i M. K. (1). Świadczenia te bowiem Sąd określił jedynie w oparciu o wysokość możliwości zarobkowych zmarłej, tj. wysokość faktycznie uzyskiwanych przez nią dochodów z tytułu umowy pracę. Tym samym nie ma racji skarżąca twierdząc, iż Sąd I instancji te same okoliczności wziął pod uwagę i oparł się na nich ustalając wysokość należnej powodom renty, zadośćuczynienia i odszkodowania.

Reasumując stwierdzić należy, iż apelacja skarżącej w zakresie w jakim zarzucała naruszenie art. 362 k.c., art. 446 § 3 i 4 k.c., podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Częściowo uzasadniona okazała się natomiast apelacja pozwanej w zakresie, w jakim dotyczyła daty początkowej odsetek ustawowych zasądzonych na rzecz powodów od kwoty przyznanego im odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się ich sytuacji życiowej.

Dla porządku zaznaczyć jednak wcześniej trzeba, mając na uwadze treść zarzutu skarżącej, dotyczącego naruszenia art. 481 § 1 k.c., iż jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd I instancji zasądził od pozwanej na rzecz powodów tytułem zadośćuczynienia kwotę po 100.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.05.2009 r. (nie zaś jak wskazuje pozwana w zarzutach apelacji, od dnia 27.10.2010 r.), zaś tytułem odszkodowania kwotę po 50.000 zł od dnia 27.10.2010 r.

Data początkowa odsetek ustawowych należnych powodom od kwoty przyznanego im zadośćuczynienia (tj. 14.05.2009 r.) została ustalona przez Sąd Okręgowy prawidłowo. Powodowie bowiem swoje roszczenie z tego tytułu zgłosili pozwanej w postępowaniu likwidacyjnym wszczętym w lutym 2009 r.

Pozwana natomiast nie może, powołując się na postępowanie karne, usprawiedliwiać swojej zwłoki wobec powodów w spełnieniu świadczenia. Bierne oczekiwanie przez ubezpieczyciela na wynik toczącego się procesu, naraża go na ryzyko popadnięcia w opóźnienie w spełnieniu świadczenia należnego ubezpieczającemu za szkodę poniesioną w wyniku zdarzenia, za którego skutki zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.07.2004 r., V CK 640/03, LEX nr 194105).

Orzeczenie sądowe w postępowaniu odszkodowawczym nie ma charakteru konstytutywnego, nie jest więc źródłem zobowiązania sprawy szkody względem poszkodowanego do zapłaty odszkodowania, albowiem faktycznym źródłem takiego zobowiązania jest czyn niedozwolony.

W razie zatem wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym, odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia przezeń roszczenia o zapłatę. Zgodnie z art. 455 k.c., w tej bowiem chwili staje się wymagalny obowiązek sprawy szkody do spełnienia świadczenia, który wynika ze stosunku prawnego łączącego sprawcę szkody i poszkodowanego. Jeżeli sprawca szkody uważa, że dochodzone odszkodowanie jest wygórowane, to może zapłacić świadczenie w wysokości ustalonej przez siebie. Jeżeli natomiast okaże się, że zapłacone świadczenie jest w niższej wysokości od orzeczonego przez sąd, to osoba odpowiedzialna za szkodę ma obowiązek pokryć niedopłatę oraz uiścić odsetki od tej niedopłaty, jeżeli poszkodowany będzie ich żądał (por. wyrok SN z 18.02.2010 r., II CSK 434/09, Lex 602683).

Mając na uwadze powyższe, nie sposób podzielić twierdzeń skarżącej, iż odsetki od kwot przyznanых powodom tytułem zadośćuczynienia winny zostać zasądzone od daty wyrokowania, a nie od daty wymagalności zgłoszonego przez nich ubezpieczycielowi roszczenia.

Zgodzić się jednak trzeba ze skarżącą, iż wyrok Sądu Okręgowego wymagał korekty w zakresie daty początkowej odsetek ustawowych należnych powodom od kwoty przyznanego im, na podstawie art. 446 § 3 k.c., odszkodowania z tytułu pogorszenia się ich sytuacji życiowej.

Sąd I instancji, opierając się w tym zakresie na treści art. 481 k.c., zasądził na rzecz powodów odsetki od dnia 27.10.2010 r., czyli od dnia następnego po doręczeniu stronie pozwanej odpisu pozwu, w którym to powodowie powyższe żądanie sformułowali wobec ubezpieczyciela po raz pierwszy (w postępowaniu likwidacyjnym swoje roszczenie wobec pozwanej opierali bowiem wyłącznie na treści art. 446 § 4 k.c.).

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni, licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Tym samym, mając na uwadze, iż w niniejszej sprawie żądanie kompensaty szkody z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej powodów po śmierci A. K. (2), zostało doręczone stronie pozwanej wraz z odpisem pozwu,

należało uznać, iż od tego czasu, 26.10.2010 r. (tj. doręczenia pozwu), rozpoczął pozwanej bieg 30-dniowy termin, zagwarantowany ustawowo, do wypłaty powodom stosownego odszkodowania.

Z tych też względów należało przyjąć, iż strona pozwana pozostawała w opóźnieniu wobec powodów w spełnieniu powyższego świadczenia od dnia 26.11.2010 r., czyli z upływem powyższego ustawowo wskazanego terminu, nie zaś od dnia 27.10.2010 r., jak przyjął to Sąd I instancji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny zmienił w tym zakresie wyrok Sądu Okręgowego w pkt. I, II, IV, VI o tyle tylko, że datę początkową biegu odsetek ustawowych od kwoty 50.000, zasądzonej w tych punktach tytułem odszkodowania, odpowiednio na rzecz Marina K., A. K. (1), M. K. (3) i M. K. (1), ustalił na dzień 26.11.2010 r., zamiast na dzień 27.10.2010 r., nie zmieniając pozostałej treści tych punktów.

Za pozbawiony podstaw uznał także Sąd Apelacyjny zarzut naruszenia art. 100 k.p.c., przez jego nie zastosowanie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i stosunkowe ich rozdzielenie, uwzględniające wynik sporu.

Zgodnie z treścią art. 100 zd. 2 k.p.c., Sąd może nałożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczonej części swego żądania, albo gdy określenie należnej mu sumy zależało do oceny sądu.

W niniejszej zaś sprawie żądania powodów oparte na treści art. 446 § 3 i 4 k.p.c. niewątpliwie zależały od oceny Sądu, a nadto w przeważającej części zostały one przez Sąd uwzględnione. Powodowie również w całości ostali się przy pozostałych roszczeniach dochodzonych w sprawie, mających oparcie w treści art. 446 § 1 i 2 k.c. W tej zaś sytuacji uzasadnionym w świetle treści art. 100 zd. 2 k.p.c. było obciążenie pozwanej w całości kosztami postępowania przed Sądem I instancji.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny rozstrzygnął w punkcie 6 wyroku po myśli art. 100 zd 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...), mając na uwadze, iż apelacja strony pozwanej została uwzględniona jedynie w niewielkiej części, tj. częściowo w zakresie dat początkowych odsetek ustawowych, należnych od niej powodom od kwot zasądzonych na ich rzecz.

mw